

A Boldogasszony Iskolanővérek Magyar Tartományának története

Az első 50 év: 1858-1907

Temesváron 5, Erdélyben 10, Bánátban 3, az Alföldön 5 házat alapítanak a nővérek különböző típusú és szintű oktatási intézményekkel az óvodáktól a tanítóképzőig.

Debreceni nővérközösség a századfordulón

1858:

Hat fiatal bajor iskolanővér (Schulschwester) letelepedik Magyarországon a Temesvár-Belvárosban, és megkezdik a tanítást.

1869:

A magyar missziót Terézia anyja önálló Magyar Tartományá teszi meg. Egyre több nővér beszél magyarul, és egyre több magyar lány lép be a nővérek sorába.

1879:

82 éves korában meghal Terézia anyja, aki 70 éven át szolgált Istent és a gyermekeket. Magyarországon, ahol halálának évében már 10 házban 143 nővér és 64 jelölt élt, összesen 6 alkalommal járt. Ugyanígy gondját viselte valamennyi alapításának.

1883.

Az iskolanővérek 35 éve vannak Magyarországon. I. Ferenc József magyar király a „Szolgálati Kereszt arany fokozatában” részesíti a tartományfőnöknőt, M. Abundantia nővért, aki az első hat Magyarországra érkező bajor nővér egyike.

1896:

Magyarország a honfoglalás 1000. évfordulóját ünnepli. Az iskolanővérek élen járnak a milleneumi ünnepségek méltó szervezésében. A bánáti Nagybecskerekén például 150 magyar képviselő lány vonul fel a Rákóczi indulót énekelve magyar zászlókkal, címerrel.

1907:

Az iskolanővérek megtelepednek Kolozsvárott, ahol először elemi iskolát, óvodát indítanak, az Auguszteumot.

A második 50 év: 1908-1957

A második ötven év a törések és újra fellendülések korszaka. Két világháború, drasztikus határmódosítások, diktatúrák, forradalmak tépázták történelmünket, mégis csodálattal tekintünk hazánk virágzó hitéletére ebben a nehéz időszakban. Ez a példaértékű hűség jellemezte nővéreinket is.

M. Olga és tanítványai Makó-Újvárosban az 1940-es években

1911:

Kolozsvárt az iskolanővérek Marianum iskolakomplexumában megnyílik Magyarország második leánygimnáziuma.

1914-1918: Az első világháború évei

Az első világháború idején a nővérek házaiban a tanítást többnyire felváltotta az életmentő ápolás.

1920:

A márciusban uralomra jutó ateista proletárdiktatúra 133 napja idején gyakori konfliktusba kerülnek nővéreink, diákjaink a kommunistákkal. A „elvtársak” célja a szerzetesség, a papság, a hitoktatás és az egyházi iskolák felszámolása, ám a lakosság határozott tiltakozása és korai bukásuk megakadályozza őket abban, hogy kiteljesítsék egyházellenes propagandájukat.

Június 4.: Párizs mellett a Trianon palotában az I. világháborút lezáró békediktátum Magyarországtól igazságtalan módon elcsatolja területének és lakosságának 2/3 részét. Az elcsatolt részekből valamennyi szomszédos ország részesült – attól függetlenül, hogy a győztesek vagy a vesztesek oldalán állt. A határokat nem az etnikai határok, hanem a szomszédok gazdasági és katonai érdekei határozzák meg. Miként az ország, így a Magyar Tartomány is elveszítette házainak 2/3-át. A tartományfőnöknő a Romániába szakadt temesvári anyaházból irányítja a

feldarabolt tartományt: Csonka-Magyarországon a 32 házból mindössze 10 maradt, a többi Románia illetve Jugoszlávia területére került.

1923:

Nem tartható tovább a Magyar Tartomány szétdarabolt állapota. A Romániához csatolt házakból Temesvár központtal létrejön a Román Tartomány, a Jugoszláviához csatolt bánáti nővéreink a szlovén nővérekkel együtt a Jugoszláv Tartományba tagozódtak be. Csonka-Magyarországon a nővérek új anyaháza a szeged-alsóvárosi zárda lett.

A Mianzonynokból nevezett szegedi iskolánkunk szegedi nevét és tanítékeit: udvari részlet: kápolna, klauzúra, noviciátus.

1938:

A két világháború között felvirágzik a hitélet Magyarországon. Nővéreink is számtalan katolikus egyesületben tevékenykednek. Az 1938-as budapesti Eucharisztikus Világkongresszuson lelkesen vesznek részt a nővérek tanítványaikkal. Ekkorra a Magyarországon maradt 10 alapítás mellé a nővérek 9 új alapítást hoztak létre.

1939-1945: A második világháború évei

- Magyarország nem válik azonnal hadszínterré. Fegyver nélkül, az egymást követő ún. Bécsi Döntések segítségével az ország egy kis részt visszkap az 1920-ban elcsatolt területekből. Így Romániától visszkapja 1941-ben Észak-Erdélyt, amely által a Magyar Tartományhoz visszakerül három ház: a dési, ill. a kolozsvári Augusteum és a Marianum. Újra elevenné válik a kapcsolat erdélyi nővéreinkkel. A szegedi tartományfőnöknő a helyezéseket kiterjeszti a visszacapott házakra is. Magyarországról ún. „szórványmisszióba” indulnak a nővérek az erdélyi székely falvakba, ahol háromhetes missziós programokat tartanak.
- Mikor Magyarország is harcterré válik, a háború a nővéreket sem kíméli meg a szenvedésektől. Házaikba menekültek, sebesülteket fogadnak. Iskoláinkat kórháznak foglalják le előbb a németek, később az oroszok. Sok fiatal nővér végez vöröskeresztes tanfolyamot, és részt vesznek a sebesültek gondozásában. Szeged mellett néhány hónapra átveszünk egy magára hagyott szellemi fogyatékos gyermekotthont.
- Közben többszöri megszakításokkal üzemelnek iskoláink, a gyermekeket a nővérek bevonják a karitás munkákba. Mindezen körülmények között a háborús években is születnek új alapítások.
- Az szovjet hadsereg bejövetelkor 1944 őszén Kiskunmajsán Simon M. Etelka nővérünk vértanúságot szenved tisztasága, női becsülete védelmében. Többen a nővérek közül – mint oly sok magyar leány és asszony - áldozatul esik az orosz katonák

erőszakoskodásainak. Kezdetét veszi az „ideiglenes” szovjet megszállás, mely 46 évig, egészen 1991-ig tartott.

- A háború befejeztével a visszakapott részeket újra elcsatolják Magyarországtól, sőt még további három települést is elvesznek. Észak-erdélyi házaink ismét elszakadnak, a helyezések által átkerült nővérek közül néhányan a határok lezárása előtt még vissza tudnak menekülni eredeti helyükre.

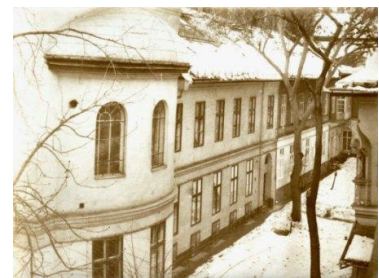
1948:

Háromévi módszeres egyházellenes propaganda után, melynek során letartóztatták és meghurcolták Magyarország primás bíboros érsekét, Mindszenty Józsefet is, az egyeduralomra tört kommunista párt államosítja az egyházi iskolákat. A zárdaiskolákban elfalazzák az iskolát a klauzúrától, a nővérek nem beszélgethetnek egykori tanítványaikkal. Fizetés hiányában a nővérek hitoktatói, sekrestyés, harangozó, egyházi adószedő és egyéb munkákat vállalnak az egyházközségekben, napszámba járnak a földekre, megrendelésre kézimunkáznak, varnak, sütnek-főznek.

1950:

- Június 10-én éjjel és a következő napokban országos begyűjtés: leponyvázott teherautókon internáló táborokba hurcolják a szerzeteseket. A szegedi anyaházból a Nógrád megyei Ludányhalásziba viszik a nővéreket, másokat Máriabesnyőre, Zircre. A kommunista kormány betiltja a szerzetesrendek működését. Amikor elengedik a táborokból a nővéreket, atyákat, nincs hová menniük, nincs mibe öltözniük. Rászorulnak mások könyörületességére. Van, akit rokonai fogadnak be, másokat ismerősök, plébániák. Az idősök közül sokan öregotthonba kerülnek, akinek senkije sincs, mert például erdélyi származású, vagy mindenkije meghalt, annak nem marad más, mint cselédnek állni egy családhoz.

- Szeptemberben a kommunista állam a vallásszabadság látszatát keltve megadja a működési engedélyt a bencéseknek, a piaristáknak és a ferenceseknek, és egyetlen női rendként a Miasszonyunkról nevezett Szegény Iskolanővéreknek (Arme Schulschwester von Unserer Lieben Frau). E négy rend meghatározott létszámmal, erős ellenőrzés és korlátozás mellett két-két gimnáziumot vezethet. Az iskolanővérek a

debreceni Svetits épületének egy részét kapják vissza, valamint Budapesten egy másik rend, az Isteni Szeretet Leányai volt zárdaiskolájának egy részét, a Patrona Hungariae Gimnáziumot. Az államilag engedélyezett létszámkeretbe nem férő iskolanővérek osztoznak a fölösztatott rendek szétszóratásban élő szerzeteseinek sorsában.

- A Romániába és a Jugoszláviába szakadt magyar iskolanővérek is hasonló megrázkódtatásokon mennek át, hiszen az ő országaik is a szocialista blokkba tartoznak.

Romániában teljesen betiltják működésüket, titokban tartják egymással a kapcsolatot. Jugoszláviában a nővérek működhetnek, azaz hordhatják a rendi ruhát, kis közösségekben élhetnek, de iskolák nélkül. Egyedül a plébániai munkába kapcsolódhatnak be hitoktatással, házi munkával.

1956:

Budapesten október 23-án kitör a szovjet megszállás és a kommunizmus ellen tiltakozó forradalom, mely az elnyomó erőszakra válaszul fegyveres felkeléssé alakul át. A nővérek rendháza és iskolája éppen az egyik hadszíntér közelében fekszik. A tanítást szüneteltetik, a bentlakó diákok nagy részét hazaviszik a szülők, egy részükért csak később tudtak jönni, addig ott maradnak a nővérekkel a

színpadteremben. Az emeleti folyosókon fegyveres forradalmárok cikáznak, a háztetőre kímászva lövik az orosz tankokat. A forradalmat leverő nagy szovjet offenzíva idején már csak a nővérek és a novíciák rejtőznek a házban. Az udvaron gyakori a lövedékek becsapódása, az épület is kap két találatot, amitől az összes ablak betörik, viszont előkerül egy az államosítás korában befalazott Mária szobor. A nővérek az alagsori konyhában vészelik át a földrengésszerű ágyúzást.

A megtorlás idején egy szétszóratásban élő nővérünk, Szörfi M. Martina vértanúhalált hal. Háztartási alkalmazottként egy ismert operaénekes házára vigyáz annak külföldi tartózkodása idején. Az ÁVO-sok razziát tartanak a házban, információkat akarnak szerezni a művészeiről, Martina nővér a kínvallatásba belehal.

A harmadik 50 év: 1958-2008

Ez a korszak egészen napjainkig vezet. Ebben nőttünk fel, ide ereszkednek le közvetlen gyökereink, ez az időszak határozza meg leginkább azt, hogy mi kik vagyunk, ma élő magyar iskolanővérek. Egy diktatúra árnyékában nevelkedtünk. Még a mai napig kísértenek bennünket a régi félelmek, beidegződések. Isten, az élet és megújulás Istene vezet minket, hogy karizmánk az egyház és hazánk megújulását szolgálja. Hálásan ünnepeljük a

150 évet, amelyet eddig Magyarországon szolgálhatott rendünk, és felelősséggel tölt el bennünket, hogy az Úrnak ezután is terve van velünk.

Iskolanővérek jubileumi kiránduláson Erdélyben 2008-ban

1989-ig

Az 1956-os forradalmat és szabadságharcot leverték, a kommunizmus azonban egyre többet kénytelen engedni egy újabb forradalomtól való félelmében. A rendszerváltás ideje mégis lassan érkezik el, több mint 30 évet kell még várni rá, miközben újra meg újra felerősödik fenyegetésképpen az elnyomás ereje. Ez idő alatt az iskolanővérek és a három férfi rend gimnáziumai, kollégiumai a magyar katolikus ifjúságnevelés védőbástyáiként működnek. Újra meg újra akadnak rendbe belépő fiatalok, elsősorban tanítványaik köréből, akik vállalják, hogy egy diktatúra árnyékában a lehető legtöbb alkalmat megteremtsék tanóráikon, az osztályprogramokon, iskolai lelki gyakorlatokon, szabadidős tevékenységekben arra, hogy a magyar lányokat és fiúkat elkötelezett keresztényekké, felelős értelmiségivé, saját hivatásukban kiteljesedett, érett felnőtté, szülővé neveljék. Az iskolanővérek magyarországi munkája ezekben a nehéz évtizedekben elképzelhetetlen lett volna nemzetközi kongregációnk összefogása, támogatása nélkül. Sokat köszönhetünk a tőlünk nyugatra élő nővértársainknak, római vezetésünknek.

1989-90 és a kilencvenes évek eleje

Kikiáltják a köztársaságot, kivonulnak a szovjet csapatok, a diktatúra áldozatait rehabilitálják, elhallgatott dokumentumok nyilvánosságra kerülnek, új pártok alakulnak, a szerzetesrendek újra működhetnek, Magyarországra érkezik II. János Pál Pápa. Az

iskolanővérek is új lehetőségeket kapnak: épületeket igényelhetnek vissza, kárpótlásokban részesülnek. A debreceni és budapesti intézményeket így bővíteni tudjuk, újra megnyitjuk a kaput a szeged-alsóvárosi iskolában és Makón. A szétszóratásból fokozatosan ismét kolostorba költözhetnek az immár idős korban lévő nővérek. A trianoni határok által elválasztott magyar nővértársakkal is megélénkülhet a kapcsolattartás: Erdélybe és a Bánátba egyre gyakrabban látogatnak át az anyaországi nővérek.

Jugoszlávia a háború következtében feldarabolódik, a szerb területen élő bánáti magyar nővérek és a szlovén nővérek közé beékelődik Horvátország. Az együttműködés így megnehezül a két terület között. Közös megegyezésük értelmében a bánáti magyar nővérek 1993-ban átvételüket kérik a Jugoszláv Tartományból a Magyar Tartományba, így tartományunk két egykori magyar településsel bővül: Kikindával, ahol a nővérek hitoktatással, plébániai munkával foglalkoznak és Nagybecskerekkel, szerb nevén Zrenjaninnal, ahol pedig magyar lányok számára kollégium működik.

2000:

A Magyar Tartomány is elindítja a nemzetközi kongregáció szintjén már elterjedt társult tagságot. Olyan férfiak és nők csatlakoznak hozzánk, akik iskolanővéri karizmánkat családjukban, egyházközségükben, munkahelyükön valósítják meg, és ahol tudják, segítik apostoli szolgálatunkat.

2002:

A Román Tartomány szétszóratásban élő magyar és német ajkú nővérei is lehetőséget kapnak egy temesvári rendház alapítására. A tartomány újjászervezésében és vezetésében magyarországi és bajor nővérek egyaránt részt vesznek, végül az ott élő nővérek döntése szerint a Román Tartomány 2002-ben a Bajor Tartományhoz kapcsolódik.

2004:

Románia területén, de a Magyar Tartomány missziójaként az erdélyi Szovátán megtelepedik Nagy M. Vera nővér és egy társult tag, Czakó Gabriella. Mindketten énektanárnők, és a Felső-Nyárádmentén mozgó énekes iskolát szerveznek: „visszatanítják” a kiveszőben lévő népi kultúrát, a zenei anyanyelv megőrzésével segítik az immár több, mint 80 éve határon túlra szakadt hűséges magyarokat identitásuk megőrzésében. Kodály Zoltán módszerével kórust szerveznek, énekes színdarabokat rendeznek, melyekkel bejárják Erdélyt és az Anyaországot, ezáltal is ápolva a magyar-magyar kapcsolatokat.

2007-2008

A Magyar Tartomány jubileumi évét ünnepli, hálát ad a rend az 1858-as magyarországi megtelepedése óta eltelt 150 esztendőért. Jelmondatunk erre az évre: „A szél kihívásaira a fa a gyökereivel válaszol”. Illyés Gyulának ezek a szavai egészen egybecsengnek Terézia anyánk soraival, aki a nehézségek ellenére Istenbe kapaszkodó bizalomról így fogalmazott:

„Istennek minden műve lassan és szenvedések árán jut előbbre, de azután annál biztosabban áll, és pompásabban virágzik.” (2277. levél) 150 éves történetünk is erről tanúskodik. Saját gyökereinket keresve, forrásokat találtunk, amelyek elődeinket is táplálták. Hálát adunk a 150 év alatt összefonódott jóért és rosszért egyaránt, és bocsánatot kérünk vétkeinkért, a sebekért, amelyeket okoztunk egymásnak, tanítványainknak,

másoknak. Kérjük az Úr áldását szolgálatunkra, és mindazokra, akik hozzánk tartoznak. Nemzetközi Kongregációnk velünk együtt ünnepel: valamennyi nővértársunkkal közös a jubileumi év, hiszen rendünk születésének 175. születésnapját is idén tartjuk.

Budapesti kollégista lányok és nővérek a jubileumi évben

Tovább...

2011:

2011. július közepén hivatalosan felvettük a Boldogasszony Iskolanővérek nevet. Ez a név a mai ember számára egyszerűbben hangzik, és Szűz Mária megnevezését illetően a magyar hagyományokban mélyebben gyökerezik. Szinte valamennyi Mária ünnep Boldogasszonynak nevezi Isten Édesanyját.

2013:

Ez évtől végeznek nővéreink a Mátraalján missziós munkát. A markazi *Röptető közösségi ház* számos különféle program helyszínéként szolgál: lelki gyakorlat, képzések, gyerektábor, szabadidős programok, Szentírásolvasás. A szomszédos Halmajugrán és Vécse-n végzett cigánypasztoráció, a felzárkóztató-fejlesztő pedagógiai program, a felnőtteknek szervezett varrótanfolyam mind fontos része rendünk nevelői szolgálatának, amellyel igyekszünk a kor szükségleteire válaszolni.

(Szilágyi Lenke fotói)